

Bars balasy / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Bars balasy / hekaýa BARS BALASY

(Goja awçynyň hekaýaty)

Bar zady ýatda saklap bolýarmy?! Bir jaýdar sözüň ýa-da nakylyň, şygrydyr rowaýatyň ýada düşmesi üçin onuň ýerigezegi, ýagny, «gepiň gerdişi» gelmeli. Uniwersiteti ýaňy tamamlap, elim galam-depderli, gürrüňçil adamlaryň zyznda

garagulak ýaly peýlenip, olaryň agzyndan sypan her bir del sözi ýere gaçyrman ýygnap ýören döwürlerim bir goja awçydan eşiden hekaýatym depderimde galypdyr. Her täze müçe aýlanyp, her gezek bars ýyly golaylanda, şo hekayat ýadyma düşýär.

* * *

– Käbir agzyboşlar «Awçy milleti öwünjeňräk bolýandyr» diýip, degýälerem welin, degse-degibersinler! diýip, goja awçy şonda ýylgyryp söze başlady.

– Meniň o wagtlar güýç-kuwwatym ýerinde, awa-sawa ýarayan wagty. Ine, onsoň, dört bolup, kä daga, ka çöle seýil-seýrana çykýas. Awam name, bolsa-ha bolany, bolmasa-da, gury odunlardan ýygşdyryp, eşegime ýükleýän-de, gaýdyberýän. Keywanyň ýanyna boş barmasak bolýa-da. Ine, günleriň bir günü, ýene obaň ilersindäki daga tarap tutdurdyk. Barýan, eşejigimi dikgirdedip. Tazymyzam bir öňe, bir yza ýortup, aýagynyň eýgeligini görýär. Daglyk ýere-de, dogrusy, özüm-a eşekli gidenimi kem görecek. Eşek diýleniň, bir-ä, geçi janawar ýaly, çykyp bilmejek ýa-da ötüp-geçmejek ýeri yok, zyndyrylyp barýar. Birem, o janawaryň özi hötjetligine tutaýmasa, ýadamasy-ýaltanmasy yok, gerşine-de name ýüküň bolsa – uruber. Has kynrak kötelräk ýerlerde eşekden düşýän-de, ony idege alýan. Şeýdip barýarkak, hol allowarralara hasanakiap giden tazymyz birden yza atylyp gaytdy-da, mendenem. eşekdenem yza geçip, hüşerilip duruberdi. «Hä, tazym! Jyn gördüňmi, al-arwah gördüňmi?» diýdim-de, dähedem-dessem ýöräberdim. Şo barmaşa, bir ýerden çyňsama çalymdaş bir zarynja ses eşidilen ýaly boldy. Ýalt-ýult edişip durkagam, gapdaldaky gyrymsylygyň içinden ullakan pişigemi ýa goýun itiniň güjüginemi meňzeşräk garaz, bir düşnüksiz jandar múnedekläp çykdy. Geişine-de, meniň çarygymy ysgaşdyryp, çyňsap, daşymdan aýlanyberdi. Görsem, hakyt, bars çagasy! Meniň aýagyndan ysgyn-deramat gitdi. Eşegim bilen tazyma «0-ho-how, dostlar, abraýymyz barka, mundan göni gelen yzomyza tarap ýelk ýasaly – diýdim. – Şu töwerekde munuň enesi ýa atasam hökman bolaýmalydyr...» Şeýdip, yza donjek bolýas welin, ýaňky bars balasam halysalla

ýapyşyp ýatyr. Gözem ýaňy açylypdyr. Gamam heprik ýaly, doglaly bärei içinden öl geçene meňzánok. Meniň muňa birden haýpym geldi. Öz çagalarym ýadyma düşdi. Adam başyna-da, haywan başyna-da herjüre günler düşüp biler-ä. Kim bilýä bujagazyňam ene-atasyna närme-nämeler bolanyňy...

Soň, «Äý, iň bolman, suwjagaz-zat bir berip gideýini» diýip, meşikden suw aldym-da, ayama guyup tumşujagyna tutdurdym. Dökän-saçan edip, biraz bogazyny ölledi. Ýene gysmyljyrap, sypdyrarly däl. Onsoň, ýanymdaky çöregimden bir bölejik ezip, hamyr etdim-de, barmak boýly logala ýasadym, muny emzik ýaly edip, ýaňkyjaň agzyna tutdurdym welin, sokga sorady.

Birdenem, ýeňsamden bir arryldy gopdy. Inim jümşüldäp gitdi. «Wah, gapyl galdym-owl» diýip, ýeňsame, eşegiň gaňňasyna bökderilgi ýekenilime tarap göz aýlasam... eşi begimiz temegini göge galdyryp, daglary ýañlandyryp, aňňyryp dur. «Häý, bidöwlet, bisyrat diýsänim... tapdyň aňňyrjak wagtyňy!» diýip käýinjiräp, ýaňky bars çagasyna-da: «Äý, janawar, indi bizden az görme!» diýip, muny munda goýup, yza döndük. Birsalymdan seretseň, hälkije çaga ýene-de ommak-çommak bolup, yzmyza düşüp gelýär. Äý, garaz, uzyn gepiň gysgasy, ýüregimize daş baglap, muny alyp gaytmaly bolduk. Ýolboýam yzma garanjaklap gelýän. Oba gelemsoňam, ertir-agşam böwrüň bükgüldide, gözüm dag tarapda, «Birden enesi ýa atasy yzarlap gelip, obany paýhyna beräýse, näderin?!» diýýän. Yzmyzdan idäp gelen-ä bolmady. Bars çagasam, şeýtdi-de, aramyzda boluberdi. Goňşymyz çopan bolan soň, itleri, güjüklerem kileň goýun itinden, Alabaýlardan. Bulary özüne tüýdeşräk gördümi-nätdimi, biziň barsjagazymyzam goňşyň güjükleri bilen derrew dostlaşay. Bile ýallanyp, bile oynaşyp, basalaşyp ýörler. Ýöne it güjükleri gününü sanap ulalsa, biziň barsymyz sagadyny sanap ösýän ýalydy. Guýrugy özündenem çalt ösýäminemi-nämemi sanlyja wagtda barsymyz ers-mers bolaýdy. Öňki güjük dostlaryna-da, ikiläp-üçläp geläýmeseler, indi kän eli degenok. Özem, olar üyrüşiberseler, diňşirgenip, birhilli geň galyp seredýär. Kem-kemden, onuň endam-jany birhili menek-menek Dolup, çyn barsa meňzäp ugrady. Guýrugam bir gulaç. Kate-kate, apaň-apaň basan bolup, köçeden eýläk beýlak geçýä welin, obaň içi dym-dyrslyk

bolýar, ne eşek aňňyrýar, ne it üýrýär... Biziň barsymyzyň welin pelek perwaýyna däl, mal-gara, towuk-towşan bilen işi yok, adam paga çuga-ha asla azary ýok, garaz wagşy tohumdan diýmersiň. Berenjäňi iýýär. İşdäsi welin ýaman açyk. İküç itiň iýjek ýalyny bir oturanda ýuwudýar. Ýuwdany ýagşy welin, biraz salymdan ýene ýüzüňe seredip, murtlaryny gymyldadyp, ýalmanyp otyr. Son-soň, «Aý, aýagyny bir ýazsyn diýip, muny kate-käte gayramyzdaky guma ýanymyz bilen alyp gidip ugradyk Şonda o janawaryň düýrülip-ýazylyp, ayaklary bilen yere galtaşman diýen ýaly süýnüp barşyny men name bilen deňäýn?! Türkmen bedewiniň ýer gyratlap uçuşyny göz öňüne getiriň, ana, şoň ýalyrak...

Ýöne, bizem, barsymyzam hernäçe towşantüýlüge salsak-da, soň-soň maňa: «A-haw. sen şu bedähädini bir zat et, ýogsam, haýwan – haýwandyr, bir günden bir gün wagşylygyny etmän goýmaz, sen ägäräk bolsaň nadýä?!» diyip, iňirdäp-hüňürdeýänler köpelip ugrady. Menem gitdim iňkise. «Muny indi nätse bolar? diýýän. – Yzyna, daga eltip, azaşdyryp gaýdybersem, o-da boljak däl. O taýda bu gününü görüp bilmez. Kowsa-ýetip, ursa-ýykyp, aw etmäni bu nirede görüp, kimden öwrensin?! Öz kowumdaşlaryna duşayanda-da, olar indi muny öz aralaryna goşjakmy-goşmajakmy, Alla bilsin. Garaz, bu janawar indi ne aňrylyk, ne bärilik boldy-da!» diýýän. «Her bir janly-jandaram öz dogduk depesinden aýyrsaň, ahyry şeýle bolýa!» dlýýän. «Haý, janawar, men saňa ýagşylyk etjek bolup, ýamanlyk edäýen bolmasam ýagşydyr!» diýýän...

Ahyrsoňy, bu derdimi oglum bilen paýlaşdym. Ikimizem: «Be-e, dogrudanam, nätse bolar?» diýşip, ýeňsamizi gaşap otyrkak, bir gapdalda biziň gürrüňimizi diňläp duran agtyjagym çykaiga tapdy beräýdi. «Ata, bolmasa, ony şäheriň haýwanat bagyna eltip tabşyraýaly!» diýdi. «Bizi arada mugallymymyz alyp gitdi, gaty gowy ýer eken!» diýdi. Şu pikiri dogry tapdyk. Barsymyzy şol diýilýän ýere tabşyrdyk. Baý, bir begendiler-a. Sag bol baryny aýtdylar. Munuň gözeneginiň agzyna Pylan awçynyň sowgady diýibem ýazarys» diýdiler. «Aý, ýok, adymy bir ýazmaň, soň bars ulalyp, nämäň nämedigine düşünip, menden öýkelärimi-nädermi?!» diýdim. Aýlar aýlanyp, ýyllar süýşüp, bir

gezek, Täze ýylyň öňýanlarynda bolsa gerek, yene agtygymy çagyrdym:

– Bar, köşek, barsyňdan bir habar tutup gaýt! Men barsam-a, tanar, birahat bolar – diýdim.

Agşamara agtyk geldi, ýüz-gözünü çyn adamyňky ýaly edip. Özünü haýwanat bagynyň müdiri däldirin öýdenok.

– Ha, köşek? Barsyň gowumy? – diýýän.

– Aý gowy-la welin... Öz öýi ýaly, girip-çykyb-a ýör

– Hä, onda, «weliniň» name?

– Aý hiç «Zarow!» diýýän seredenogam, «Seniň ýylyň geldi, günüň geldi. Gutlaýan!» diýýän, ýüzüni kese sowup dur... Synpdaşlarymam güldüler... Nähil-aý?!

– Häý köşek... Eýsem näme, ol seniň bilen saglyk-amanlygam sorasynmy?!

Häliden torsarylan bolup oturan agtyk birden «Pyňk» etdi. Menem güldüm. Bu-da entek çaga-da!

Diýsemem-diýdim, gülsemem-güldüm wellin... Entek enteklerem, her gezek Bars ýyly golaýlanda, ýüregimiň pynhanja ýerinden şol bars balasy ýaly düşnüksiz bir müýnjagaz müñedeklöp çykýar-da, daşymdan aýlanyp başlaýar. Ana, şondan welin nädip sypjagymy bilemok. Böwrüm bükgüldide, gözüm dag tarapda...

Kömek KULYÝEW. Hekaýalar